

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Hieronymi Dandini Cæsenatis E Societate Iesv De Corpore
Animato Lib. VII.**

Dandini, Girolamo

Parisiis, 1611

XXXVIII. Quæ sint causæ longæ aut brevis vita.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95641](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95641)

longiorē explicationē desiderant; motus cordis & temperatio. Sed hoc loco, vbi de tēperatione solum agitur, de posteriori dicam; de cordis motu alio loco disputaturus.

*QVÆ SINT CAUSÆ LONGÆ
aut brevis vite.*

CAPVT XXXIV.

S In debita corporis temperatione vita conseruatur, tota ratio durationis vite ex eadem causa petenda est. Nam quo aptior fuerit minus apta corporis constitutio, eō diuturniori breuioriū tempore poterit in eo anima permanere. Ergo illud cōstat, cuiusq; viuētis vitam habere determinatam durationis periodum. Quod tum in tex. 57. posterioris lib. de ortu & interitu Philosophus docuit: Tum in lib. de Mareore cap. 2. & lib. 1. de sanitate tuenda cap. 12. & lib. 6. cap. 12. & libro 6. cap. 3. confirmauit Galenus: nimiam irridens cuiusdam hominis audaciam, qui vitam nobis immortalem pollicetur: necessariāq; datione demonstrauit omnia tandem viuētia ad senium mortēque venire oportere, quōd eorum corpora cōtinenter siccantur, humor & calor, quibus nititur vita, horis omnibus exhauriantur, vniuersaq; corporis constitutio ab hostilibus causis pluribus oppugnetur à quibus eam magnoperē labefactari ac penitus tandem expugnari necesse est.

Huius porō periodi terminus, vt tanto aut tanto tempore subsistant singula, non ponitur ab anima: siquidem ea eiusdem naturæ & perfectionis est in tota specie, nec tamen eadem visitur singulorum animalū vita. Quin potius eorum hominum, qui mente & ingenio valent, quorumque animæ ceteris præstare videtur, breuiori plerūq; tempore vita concluditur. Neq; etiā à corpore absolute & simpliciter considerat: cū viuētia quædam maiore sint corpore, minusq; viuacia, vt de equo & homine scriptum est in cap. 3. lib. de longitudine & breuitate vite. Sed causā est corporis dispositio & temperatio. Quoniā vt anima, formarum omnium conditione generali, suscipi in materia & corpore non potest, nisi necessarijs dispositionibus, opportunaq; temperatione antecedentibus: sic dispositione ac temperatione abolita subsistere in eo diutius nequit. Præsertim si natui caloris cum humido primigenio copulatio tollatur. Etenim in his præcipue conseruatur vita, eorumque extinctio mors est.

In humido autem tum quantitas consideratur, tum qualitas. Nam si multum humidum fuerit in corpore, multi caloris materia erit, plurimūque siccitati resistet, que mortem & interitum machinatur. Propterea & immoderatus Venris vsus, & nimius corporis labor, vitam reddunt breuissimā. Semen namque sanguine constat & spiritu; quibus nutrirī ac refici membra omnia cōsumptumque humidum resarci debuerant. Quare etsi humidis & calidis corporibus moderata Venus non obij; sicis tamen & frigidis temperamentis, vt in 6. lib. de sanitate tuenda cap. 3. & 4. Galenus loquitur, inimicissima est: Et Aristoteles, dum de longitudine & breuitate vite differeret, salacia omnia animalia, & ea quæ multi seminis sunt citō senescere affirmavit; quod ita siccantur plurimum

A & refrigerentur eorum corpora, secreto scilicet & emisso humido & calido: Senectus autem siccitas quædam est & frigus. Hanc ob causam multū tradidit diutius viuere, quam equum & asinum: & maculos passerēs, quod salaciores sint, breuiorem, quā feminas, habere vitam. Et vniuersè in cap. 18. lib. 1. de animalium ortu, vel minimam feminis emissionem totius corporis dissolutionem atque imbecillitatem manifestam consequi. Tamen ex accideute interdum leuari videatur, quod aut nimium esset semen, aut cum eo alia, quæ naturam grauabant, secerantur excrementa, vt in 2. quoque lib. cap. 4. confirmatur. Neque Aui-cenna hæc de re iudicium prætermittendum est. Is deteriore multo magisque noxiam feminis esse, quā sanguinis, missionem in 3. lib. de animalibus cap. 3. testatus est: cū feminis missione totum corpus colore mutari scripsit; magisque debilitari, quā si quadragies tantundem sanguinis mitteretur. Quod Albertus quoque confirmat in tertio lib. de animalibus tract. 2. cap. 8.

Iam moderatus quidam labor, vt verè in Amatoribus habet Plato, efficit vt bene sint corpora constituta. At si nimius fuerit, citius adducet senectutem & mortem. Quoniam etsi moderata quædam & opportuno tempore suscepta exercitatio ad vitam & incolumitatem conseruandam multum conferat: Dum & natium calorem excitat, & excrementa secernit & purgat; & meatus corporis & vias aperit, quibus & corpus perspiret, & noxios humores & excrementa pellat, atque alimentum per partes facilius distribuatur & ad membra singula traducatur. Immoderatus tamen & nimius labor siccat corpora: Tum nimia humectantis spiritus consumptione: tum calore illo, qui ossium, musculorum, & membrorum omnium motu & confectione excitatur. Quo fit, vt post labores humorem consumptum lentiam membraque omnia penè exhausta.

D Quæ verò animalia corpore grãdiore sunt, plerūque sunt longioris vite: quōd plus humidum ferè contineant. Equum tamen homini grandiorē Aristoteles dixit breuioris esse vitæ, quod siccioris temperationis sit. Insulani dicuntur esse longevi, propter humidum aërem circumfulum, quo eorum corpora humectata à siccatione defenduntur. Denique plantæ quædam, vt palma, cupressus, & oliua, diutissime viuunt; quōd multum habeant humorem, cūque probè tectum & custoditum, ne siccetur facile aut congeletur. Huc omnino spectat præceptum illud Galeni & medicorum; prorsus curandum esse, vt tum alimentis, tum balneis, tum alia quauis ratione humectentur corpora: vt ita dum arcetur siccitas & calor infusus conseruatur, diuturniorem vitam nostram faciamus.

E Verum præter quantitatem spectare quoque oportet humidum qualitatem. Humidum enim, quod vitam tueri debet, aëreum esse oportet, tenue, pingue, vñctosum. Aëreum, ne congeletur: Tenue, ne calorem opprimat & suffocet: Pingue & vñctosum, vt suaue sit, atque ad fouendum calorem aptum. Quæ fortasse est causa, cur exanguia quædam sanguineis quibusdam viuaciorēs sint; vt de apibus legimur in capite 3. libri de longitudine & breuitate vite: quoniam dulci prorsus & aëreo constant humido. Quod confirmare videtur illud, quod est in capite 8. libri 4.

Vita periodus
determinata.

Corporis exercitatio.

Animalia longioris vite quæ.

Corporis temperatio.

Humidi quantitas.

Humidi quantitas.

& cap. 11. lib. 8. de animalium historia, nullis eas putidis insidere, nec alio vii cibo, quam dulci, eamque libentissimè aquam bibere, quam sinceri & clarissimi fontes scaturiunt.

Caloris naturam
quantitas.

Longiori vita
que.

Alborum mem-
brum cum corde
proportio.

Causa extim-
secæ.

Exponit locum
ex lib. probl.

Ex naturali quoque calore plurimum pendet vita. Et ideo mares feminis viuaciores sunt, quia calidiores. Neque nutritio modo, qua sustentatur vita, pèdet à calore, sed etià perfectio omnis operationum, quibus perfecta redditur vita. Atque si multus fuerit calor, non facildè extinguitur, vitamque diutius tuetur. Ita fit, vt animalia terrestria aquatilibus ferè sint magis longæua: Quoniam calidiora sunt. Quamquam puriorem quoque & magis sincerum humorem cõtiuent. Nec se ùm propter eam, quam paulò ante tradidit caus. in nimia feminis profusio & immoderatus labor breuiorem faciunt vitã. Sed etiam quia cum semine multum caloris emittitur, corporisq. labore plurimum consumitur spiritus, in quo calor maximè seruabatur.

Præter hæc humoris & caloris coniunctionem, primam & præcipuã durationis vitæ causam: Altera est reliquorum membrorum proportio cum corde, quod vitæ principiu est. Inter omnia verò membra iecur & cerebrum præcipua sunt. Que si eum, quem pat est, cum corde modum teneant (multo autem magis, si reliqua quoque omnia) longam profus vitam pollicentur.

His addendæ sunt cætera causæ extrinsecæ. Cælum in vita cõseruanda & proroganda valere plurimè, testis est Philosophus in c. vii. l. 4. de animaliu ortu. Deinde alimèta & omnis ratio victus moderata sapienterq. administrata: modica & oportuna corporis exercitatio: abstinentia à Venere: vacuũ esse à curis & sollicitudinibus, à perturbationibus animi; dolore præsertim ac tristitia. Cõseruat enim maximè sanitatem, inquit Porphyrius in lib. de animalium abstinentia, imperturbatus animi status. Multum namq. vigoris ad corpus inde redùdat. Certè familiares suos cõmemorat ab acerrimis iuncturarum pedum aomanum doloribus liberatos, cum pecuniarum rerumq. externarum cutam deposuerit. Ac demum hæc ipsa in re aëris virtutem & efficacitatem nemo est, qui momètis singulis nõ experiat: tum propter corporum nostrorum cõtactum: tum propter respiratione. Eum enim purũ & sincerum esse oportet, & qualitatibus nostrorũ corporum temperatione persimilem. Qui nisi omnino tẽperatus fuerit, minũs malus iudicatur, si calore abundauerit & humore. Qua de re Hippocrates lib. de aëre, aquis, & locis, & lib. de flatibus. Certè Aristot. in probl. 9. & 10. sect. 14. lib. de longitudine, & breuitate vitæ ca. 3. propterea homines eos affirmat diutius viuere, qui calidiora habitant loca, quòd diutius calorem & humorem conferunt; quorum refrigeratio & siccatio mors est.

quamquam nõ parua existit difficultas. quippe septentrionales homines cõstat longinquiores esse vitæ, quam meridionales, qui trigésimo anno dicuntur senescere. Sunt qui Aristotelis verba de frigidis & humidis solum temperationibus interpretentur. Aut in calidissimis inquit locis non longiorem, sed magis sanam agi vitam. Neutrum accommodatè dicitur. Sed potiùs meridionales quidem minũs viuere, quam aquilonales; Propter quod, vt est in Probl. 8. & 16. ciuid. sect. cor-

porum & locorum cõditio cõtratio modo se habet. Et illi quidem interioribus partibus frigidis sunt, hi verò calidi multoq. sanguine abundantes. Quare illi propter caloris inopiam senescunt citissimè & priuantur vita, hi multo tẽpore sustentantur. Immo Vitruuius lib. 1. ca. 4. septentrionales regiones salubritate & vita tuenda cæteris omnibus ante posuit. At quoniã eorum hominum sanguis est crassior, atque ab exteriori frigore magno opere calor affligitur; salubriores omninò iudicare debent mediæ ac temperatæ regiones. Quiq. eas incolunt, diuturniores euadunt; quòd tenuiorem habent sanguinem & spiritum; Nec eorum calor à circumfuso frigore tam citò superatur. Philosophi tamen sententia illa, qua diutius eos viuere pronunciauit, qui calida incolunt loca, non est de calidissimis locis intelligenda: neq. credendum, meridionales cum cum aquilonaribus cõparasse, sed aut duas regiones temperatas, quarum vna sit calidior altera, aut tẽperatam regionem cum frigida. Huius enim cõparatione calida altera nominatur. Alioqui nimis calidissima regionis calor non solum nõ tuetur natiuum calorem aut vitam longiorè facit, quin potiùs calorem absumit, tum depascendo humidum, in quo is sustentatur, tum ipsum et deorando, vt in probl. 22. & 25. sect. 3. paruum flammam dixerat à maiore consumi, atque ita breuissimo tempore tota vita concluditur.

Que omnia si verè explicata sunt, duo planè colligi possunt. Alterũ est, non esse idem esse sanũ & longæ vitæ, neque idem valetudinariũ esse & breuis vitæ. Nõ solum enim sæpè accidit, vt cum ex duobus hominibus alter sit sanus atque robustus, alter valetudinarius, imbecillis, & debilis, ille multò citius moriatur: Quemadmodum Galenus quodam in loco quẽpiam memorat, qui cum ad omnes horas exhalare animam videretur, ad octo tamè & octoginta annos vixit. Verum etiam fieri potest, vt quipiam calorem habeat & humorem benè tẽperatos, sed quantitate parua, & ideo sana quidè, sed breuis erit vita. Cum contrã possit alius multo abundare calido & humido, qui tamè aut à primo ortu aut ex cõsequenti victus immoderatione malos humores contraxerit. Nam is longam, sed crebris conflictatã morbis ac profus valetudinariam vitã traducet. Etenim sanitas in debita proportione, longitudo aut breuitas in caloris & humoris quantitate cõsistunt. Et ferè cõfirmatur re ipsa perulgatũ illud: valetudinarios diutius, quam sanos & robustos, viuere. Quod aut ex maiori calore & humore, quamvis minũs benè tẽperatis, enenit: aut ex accurata magis victus ratione, maiorè que sui cõseruandi cura. Quoniam qui sani sunt & robusti, nihil timent, audent omnia, pericula nulla reformidant, nec vlla prope modum sui cura sollicitantur. Et vt virium robore morborum causis diutius resistunt, ita grauissimè tandem succumbunt. At valetudinarij verentur omnia, multò que melius se ipsos custodiunt: Et propter virium imbecillitatem leuissima quæque morborum initia persentiant, à quibus diligenti cura liberantur facilius, atque ita longius vitam protrahunt.

Alterum est, naturalis vitæ periodũ posse quidè ob exteriorem aliquam causam præuenire reddiq. breuiorè: Nèpè aut violèta mors potest ingruere, aut

Sanum esse &
longa vitæ, non
idem.

Vita breuior, &
longior fieri po-
test.

aut aëris intemperies, aut labor nimius, aut intemperatus victus, aut aliud quidpiam eiusmodi citius, quam oportuisset, vitæ finē adferre. Nihilominus posse etiam aliquantulum protrahi, & longiorem fieri, siue humidi siccationem calorisque cōsumptionem impediendo, tum siccantibus refrigerantibusque causis remotis, tum exteriori aliquo fomēto adhibito, siue optima viuēdi forma, siue medicamentorū demum virtute, quæ humidum & calorem quoquo modo recreet & vitam ad breue tempus longiorem faciant. Quod perfacile fuerit, si mors imminens non ex humidi & caloris consumptione oriatur, sed ex nimij cibi oppressione, aut ex aëris noxij intēperie, aut ex alia simili extrinseca causa. Quoniā cum naturalis periodus absoluta nodum sit, si exterior inimica causa, quæ mortem adfert moueat aut impediatur, incolumis viuenti vitæ persistet.

CVR BREVIOR NVNC, QVAM
priscis temporibus, vita.

CAPVT XXXV.

Aeterū si tam sacras, quam prophanas historias repetamus, vitæ nostræ periodū inuenimus magnopere fuisse mutatam; multoq; magis longæuos fuisse homines priscis temporibus, deinde semper vsque ad nostram hanc ætatem vitam factam esse breuiorem. Principio vixisse homines ad octingentos & nongentos annos & amplius, facer Geneleos liber cap. 5. testatur. Quos annos fuisse solares, nō lunares aut paulo maiores, vt aliqui crediderunt; ex cap. 7. & 8. manifestum est: Vbi in vnico illo anno, quo Noëticū diluuium durauit, plures numerantur menses, vel etiam septimus & decimus, & plures in singulos dies, vsque ad vigesimum septimum. Tum ex eo colligitur, quod eorum hominū quipiam genuisse filios narratur, cum sexagintaquinque annorum esset, hoc est quinque annorum aut paulo amplius, si de lunariibus annis id intelligatur. Alius post diluuiū, quo tempore facta est breuior vita, dicitur in cap. 25. fuisse mortuus in senectute bona, prouectæque ætatis, & plenus dierum: Cū tamen quintum & septuagesimum annum supra centesimū non excederet: qui si ad lunares referantur, non erunt plures, quam quindecim. Deniq; passim in sacris libris anni & menses nominantur, & in mensibus hebdomadæ ac dies distinguuntur non minus, quam nunc apud nos fiat.

Quosdam tamen licet paucissimos, multo post ea tempora vidisse quingentesimum & sexcentisimum annum & amplius, cap. 3. lib. 1. Iudaicarum antiquitatum Iosephus, & lib. 7. naturalis historia cap. 48. Plinius memorant: Quamquam annos hosce aut trimestres aut omnino lunares idem Plinius dicat. Verūm mox in cap. 49. subiūgit plurimos, qui in Italia censu Imperatorum Cæsarum centesimum solarem annum excessisse, & alios, qui centesimum quinquagesimum attigisse raperti sunt. Nūc autem vix vllus videt centesimum, & diutissimè vixisse creditur, qui octogenarius moritur. Tanta mutationis causa multiplex adferri potest.

Primum enim vitam tēporibus singulis breuior-

rem reddi oportet: quoniam magis semper recedit à primo principio primæque naturæ cuiusque origine; & ideo magis in dies consenescit vna quæque, & ad occasum accedit. Nam quod in hominibus atq; adeo viuētib; singulis accidit; vt quò magis à suo principio distat, eò magis eorum vitæ & duratio minuat: Hoc ipsum in vniuersa specie ac natura, quæ in singulis conseruatur, intelligendum est euenire. Primū ergo maximè diurna fuit vitæ, quòd recēs natura robustissima esset, optimèque temperata & constituta. Post verò paulatim consumpto robore, morboque plurimo fractis viribus ac temperatione vitata; nihil mirum, si caduca magis & moribunda viuūt.

Deinde accesserunt crebra diluuiū inundationes aquarum, & incendia plurima: De quibus in Timæo & lib. 3. de legibus Plato, & Aristot. c. vlt. li. 1. meteororum. Ita namq; corrupta magnopere & permixta elementa fuerunt: in quibus aër præsertim vaporibus plurimis repletus est, humidiorque, quam par esset, factus, & quasi infectus plurimorum cadauerum putredine alijsq; sordibus, quæ in terra cōgestæ sunt. Inundationibus etiā illis aquarum factum est, vt cibi, quibus animantiū vitæ sustentari debuerat, propter nimium humorem aqueum detrimentum maximū paterentur. Quare cum minus feliciter corpora restauraretur, nihil mirum si minus viuere potuerūt. Hoc ita esse, magno illud erit argumento, quòd cum vsq; ad Noëticum diluuium felicissima esset & longissima hominū vitæ; statim post diluuiū repente truncata est.

Sed etsi nullæ essent huiusmodi aquarum inundationes, minus tamē bona & succosa minorisq; virtutis essent alimenta omnia: quòd terræ virtus ac feracitas singulis temporibus exhauriatur magisque minuatur: & ideo animalium quoque carnes corpora nostra minus reficiunt.

Scientia quoque illa & cognitio herbarum, lapidum, & naturalium virtutum cæterarum rerum, quæ Adamo fuerat à Deo tributa, quæque ad vitam sustentandam plurimū proderat, paulatim perijt.

Accedit hominū intēperantia, & immoderatus vsus sex illarum rerū, quæ à medicis nō naturales appellatur: ac potissimum nimius cibus & potus, ciborumque varietas & condimentum: tum verò immoderata Venus. Nam prior quidem causa adducit plurima morborum genera, natiuumque calorem debilitat & opprimit: posterior autem corpora siccata, refrigerat, & immaturam senectutem adducit. Quocirca cum dixisset Hippocrates in Aphor. 28. lib. 6. Eunuchos podagra non laborare, Galenus illorum verborum interpretationē faciens, sæculi sui miseriam & calamitatem seridè deplorat. Hippocratis, inquit, temporibus id verum erat, hunc verò propter nimium tum otium, tum vitæ intemperantiam, non item habetur verum. Et omnino ex toto hominum genere non multò post addit propter vitæ temperantiam & moderationem summam paucissimos fuisse Hippocratis temporibus, qui podagra laborarent: At sua ætate auctis delitijs, luxu, & voluptatibus, infinitam esse podagra laborantium multitudinem. Ergo, vt verbis vtat Plinij in præmio lib. 14. voluptas viuere cœpit, vitæ ipsa desijt.

Huc nimirū spectat etiā præmatura generatio & propagatio naturæ. Antiquiores ad procreandū non copulabatur nisi ætate iam perfecta & robustis viribus: Quare & ipsi min⁹ detrimēti patie-

D ij

Priscis annos
fuisse solares.

Prima causa.